

OROLOGIUL KREMLINULUI

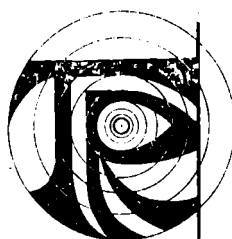
de N. Pogodin

Revoluția a izbutit, dar Rusia este epuizată. Poporul e înfometat. Armata Roșie înfringe ultimele rezistențe ale contra-revoluționarilor, în sud, și ale intervenționiștilor japonezi, în est. Frontul e departe; în spatele său, o țară pustiită pare a nu mai avea energia necesară să se refacă. La Moscova, orologiul Kremlinului s-a oprit și unii moscoviți superstițioși cred că e un semn rău. În piețe se face speculă cu te miri ce. De pildă, inginerul energetician Zabelin vinde chibrituri, „bune, de dinainte de război”. E un act care exprimă mizeria și disperarea, dar pornit și dintr-o profundă convingere că „noua putere” ar refuza aportul intelectualilor. E revolta nedreptății sociale, căruia îi mai rămâne demnitatea să nu cerșească. Astfel, cînd scriitorul Wells (aflînd de la un fotoreporter american despre situația disperată a vinzătorului de chibrite) îi întinde o bancnotă, Zabelin refuză să-i vîndă ceva, acuzînd că nu are rest. Scriitorul englez așteaptă și el o audiență la Lenin și, în așteptare, creatorul de utopii se umple de realitatea grea a Rusiei, manifestînd un marcat apetit pentru cotidian.

Piesa se constituie din trei momente dramatice, fără vreo altă relație necesară între ele, decît voința unui singur protagonist — V. I. Lenin —, momente, caracteristice pentru personalitatea marelui conducător de mase, și totodată simbolice, pentru începuturile reconstrucției sovietice. Întîi repunerea în funcție a inginerului Zabelin, ceea ce a însemnat începutul electrificării, dar și al viitoarei colaborări cu intelectualii neocomuniști, moment de practică revoluționară, cînd politicul, după formula lui Lenin, apare ca expresie concentrată a economicului. Al doilea, interviul acordat scriitorului H. G. Wells; este momentul teoretic, cînd socialismul științific marxist-leninist se delimitează de socialismul utopic al social-democrației engleze. În fine, punerea în funcție a orologiului din Kremlin, moment simbolic al începuturilor vieții pașnice, de muncă și de construcție, finalmente, de edificare, prin calitatea muncii, a omului nou — scop concret al revoluției proletare.

În toate aceste momente, se luminează caracterul lui Lenin, umanismul său revoluționar, ce s-a ilustrat prin nesfîrșita încredere în geniul poporului rus. Actorul Iuri Kaiurov creează, cu mijloace realiste, deopotrivă pe gînditor și pe omul de acțiune, acordînd chipului lui Lenin căldura și omenescul celui ce a fost un mare prieten și sfătuitor al oamenilor, relevîndu-i acea rară calitate, atît de prețuită, a activistului, de a comunica direct, simpatetic cu oamenii, înlăturînd barierele ostilității sau neîncrederii. Mai subliniem creația lui Boris Livanov în inginerul Zabelin — figură plină de dramatism, arătînd, de sub masca sceptică, profunzimile unui suflet ardent patriotic, atît de caracteristic intelectualilor legați de popor. Regizorul Viktor Gheorghiev a utilizat, pentru reprezentarea acestor piese, devenite clasice, mijloacele cinematografului. E un film în care cadrele au dramatism și poezie, potențînd plastic situațiile și chiar replicile.

Constantin Radu Maria

DOUĂ PIESE ISTORICE

Vom sărbători, peste cîteva luni, 2050 de ani de la constituirea primului stat dac centralizat și independent, sub conducerea lui Burebista, și radioul, asemenea tuturor instituțiilor culturale din țară, a inițiat și desfășoară un amplu program dedicat acestui eveniment de majoră semnificație, ilustrării unor pagini importante din istoria veche a României.

Ne vom opri, în rîndurile ce urmează, la două dintre piesele istorice, difuzate în premieră de emisiunea de teatru radiofonic: *Lupii de aramă* de Adrian Maniu și *Titanii* de Mihail Davidoglu.

Autor al unui teatru poetic din familia aceluia profesat de Vasile Voiculescu — și ne gîndim mai cu seamă la *Pribeaga* — sau de Lucian Blaga, Adrian Maniu este destul de puțin cunoscut azi ca scriitor dramatic, astfel încît, valorificarea uneia dintre piesele sale, în ciclul „Pagini regăsite din dramaturgia românească”, ni se pare deosebit de oportună. *Lupii de aramă* este o dramă istorică de o factură aparate, nu „reflectă” un moment, un eveniment din trecutul țării, ci descifrează cu sensibilitate, interpretează apelînd la metaforă, la simbolul poetic, transpune în rafinată expresie artistică, substanța unui timp, a unei vîrste a po-

porului nostru, dar și trăsături spirituale ce sînt dintotdeauna și vor fi mereu, depășind un anume timp, o anume vîrstă. Piesa nu vorbește despre daci și despre romani, nu se rostește nici un nume aparținînd, concret, istoriei, dar se vorbește despre neînfricații, însetații de libertate oameni ai locurilor, și despre dușmani, despre oastea cotropitorilor, condusă de un împărat venit de departe. Dacii nu sînt numiți, dar imaginea lor se întrupează, inconfundabilă, din dragostea pătimasă pentru aceste meleaguri, din legătura de inimă și de cuget cu „tot ce mișcă-n țara asta”, din nevoia vitală de independență. Împletirea de istorie și legendă, de conflict dramatic și structură poetică, valoarea expresiei literare fac din *Lupți de aramă* un text ce ar îndreptăți o privire mai atentă din partea teatrelor.

Adaptarea radiofonică, semnată de Vlaicu Bârna, a beneficiat de o montare (autor, Titel Constantinescu) judicioasă, exactă, dar nu suficient de receptivă, la intensitatea vibrației poetice, la eleganța și suplețea frazei, la lumina pură, strălucitoare a imaginii.

O distribuție bine aleasă, omogenă, o interpretare notabilă prin acuratețe și rigoare (Adela Mărculescu, Corado Ne-

greanu, Cornel Coman, Ion Punea, Nicolae Pomoje).

Același timp al istoriei meleagurilor noastre este prezent și în *Titanii* de Mihail Davidoglu, a cărei premieră constituie inaugurarea unui nou ciclu al emisiunii de teatru radiofonic: „Istoria românilor la anii 2050”. Diferită ca modalitate de abordare, ca structură, piesa lui Davidoglu aparține unui teatru al faptelor, cu un conflict puternic, împede definit. Miezul acestor fapte, obiectul acestui conflict este nepotolita sete de libertate a dacilor, lupta lor încrîncenată — cu armele războiului și cu armele, mai puternice, ale minții — pentru apărarea universului lor fizic și spiritual. Piesa nu e lipsită de fraze ușor declarative, de unele rigidități de concepție, dar se recomandă prin vigoarea demonstrației, prin claritatea punerii în pagină, calități ce definesc și montarea realizată de Constantin Dinischiotu. Actorii au reușit să tensioneze dramatic, să figureze cu forță expresivă ideile textului; din numeroasa distribuție, reținem pe: George Constantin, Silviu Stănculescu, Ion Marinescu, Ilinca Tomoroveanu, Florian Pittiş, Corado Negreanu, Traian Stănescu, Costel Constantin.

Cristina Dumitrescu

Petru Valter

Gongul final a bătut pe neașteptate, violent și tragic, încheind — după vechea tradiție teatrală — spectacolul existenței lui Petru Valter. Regizor, animator și director, personalitate dinamică și explozivă, talent autentic. Cel care a visat și a durat „Teatrul de animație” din Bacău. Cel care, prea timpuriu, în plină putere creatoare, cu o sete mai nepotolită ca oricînd de a făuri și de a crea, a pornit, incredibil, la drum fără întoarcere.

Privind în urmă, la tot ce ne-a rămas de la acest veșnic neliniștit, inovator fără tihnă pe tărîmul artei păpușărești, nu știm ce apare mai grăitor. Insolitul concepției și finețea execuției acelui desen mișcător, ce se intitulează Fantezii? Noutatea metodelor de animație din Cum poți să dai de dracul? Poezia din Dumbrava minunată? Varietatea mijloacelor artistice folosite în Harap-Alb? Verva satirică din Prostia omenească? Noaptea albe, trecute de unul singur, în atelierele teatrului, pentru a pune la punct o bandă magnetică, pentru a desăvîrși luminile unui spectacol? Sau lunile de vacanță, trăind din zori în zori, în calitate de proiectant, constructor și salahor, pentru a clădi o scenă unică, înzestrată cu turnantă și dispozitive de obținere a unor spații de joc situate la diverse niveluri?

Pentru teatrul pe care l-a slujit, pentru oamenii care l-au secondat, Petru Valter s-a cheltuit cu generozitate. A dăruit viață din viața lui. Ani, zile, ceasuri smulse — printr-o eroică bătălie — unei boli care-l mina și care, implacabilă, avea să-l doboare.

Sanda Diaconescu